

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 9.3.2010
COM(2010) 86 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Starptautiskā klimata politika pēc Kopenhāgenas konferences —
tūlītēja rīcība, lai dotu jaunu sparu globālai cīņai ar klimata pārmaiņām**

{SEC(2010) 261}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Starptautiskā klimata politika pēc Kopenhāgenas konferences — tūlītēja rīcība, lai dotu jaunu sparpu globālai cīņai ar klimata pārmaiņām

1. SVARĪGĀKIE FAKTI

ES vērienīgajos centienos klimata pārmaiņu jomā nozīmīga loma vienmēr ir bijusi starptautiskajai dimensijai. Eiropas galvenais mērķis ir panākt, lai temperatūras kāpums nepārsniegtu 2 °C, un nepieļaut klimata pārmaiņu ļaunākās izpausmes, un to ir iespējams īstenot tikai ar koordinētu darbu starptautiskā mērogā. Tas ir iemesls, kāpēc ES vienmēr ir aktīvi atbalstījusi ANO procesu un kāpēc Kopenhāgenā panāktā vienošanās šķiet pārāk pieticīga. Tomēr pieaugošais atbalsts attiecībā uz Kopenhāgenas vienošanos liecina, ka lielākā daļa valstu nu ir apņēmušās sparīgi stāties preti klimata pārmaiņām. ES uzdevums ir balstīties uz šo apņemšanos un pārvērst to konkrētos darbos. Šajā paziņojumā ir izklāstīta stratēģija, kas palīdzēs saglabāt starptautisko aktivitāti cīņā ar klimata pārmaiņām.

ES vienmēr ir bijusi priekšpulkā, kad jāuzsāk konkrēta rīcība klimata pārmaiņu jomā, — tā ir uz pareizā ceļa, lai izpildītu Kioto protokolā paredzētās 2008.–2012. gada saistības, tā ir izvirzījusi vērienīgus mērķus 2020. gadam, tostarp apņēmusies līdz 2020. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas par 20 % un palielināt šo mērķi līdz 30 %, ja tiek izpildīti zināmi nosacījumi¹. Esam gatavi panākt, lai Eiropa kļūtu par klimata politikas ziņā vadošo reģionu pasaulē, sekmējot pāreju uz resursefektīvu un klimatnoturīgu zema oglekļa satura ekonomiku. Īstenojot minētos mērķus un parādot, ka Kopenhāgenas vienošanās tiek īstenota praksē, tiktu iegūts spēcīgs trumpis, ar ko pārliecināt partnerus visā pasaulē ķerties pie problēmas risināšanas.

Stratēģijā “Eiropa 2020” izklāstītajā nākotnes redzējumā centrālā vieta ir ierādīta ilgtspējīgākai ekonomikas izaugsmei, kas palīdzētu radīt jaunas darbavietas un sekmētu energoapgādes drošību. Tagad Komisija uzsāks darbu, lai izstrādātu stratēģiju ES pārejai uz zemu oglekļa emisiju ekonomiku līdz 2050. gadam. Tā centīsies nostiprināt arī noturību pret klimata pārmaiņu radītiem riskiem un spēju novērst katastrofas un reaģēt uz tām.

ANO procesā var panākt, ka apņemšanās atbalstīt cīņu pret klimata pārmaiņām pieaug visā pasaulē. Šā mērķa sasniegšanai svarīgi ir izmantot ANO procesu, gatavojoties Kankunas konferencei, lai Kopenhāgenas vienošanās politiskās vadlīnijas iestrādātu ANO sarunu tekstos. Turklāt jāaplūko vēl neatrisinātie jautājumi un jānodrošina, lai nolīgumā, kura pamatuzdevumam jābūt SEG emisiju samazinājumam vajadzīgajā mērā, būtu respektēta vides integritāte. Būs vajadzīga arī plaša līdzdalība un vērienīgāka apņemšanās no citu valstu puses un pievēršanās iespējamām nepilnībām, kas saistītas, piemēram, ar noteikumiem par

¹ Eiropadomes 2009. gada 10. un 11. decembra sanāksmē tika secināts, ka saistībā ar globālu vispusīgu nolīgumu laikposmam pēc 2012. gada ES atgādina savu piedāvājumu, proti, līdz 2020. gadam panākt 30 % samazinājumu salīdzinājumā ar 1990. gada rādītājiem ar nosacījumu, ka citas attīstītās valstis uzņemas saistības panākt ar iepriekšminēto salīdzināmus emisiju samazinājumus un jaunattīstības valstis iegulda savai atbildības pakāpei un spējām atbilstošu darbu.

mežsaimniecības emisiju uzskaiti un emisiju budžetu pārpalikumu no Kioto protokola 2008.–2012. gada saistību perioda. Šajā nolūkā būs jāizveido arī stabila un pārredzama emisiju un darbības rādītāju uzskaites sistēma, koordinētā veidā jāmobilizē tūlītējs finansējums un jāpalīdz nodrošināt ilgtermiņa finansējumu klimata pārmaiņu seku mazināšanas un adaptācijas vajadzībām. Turklāt ES būtu jāstrādā pie tā, lai paātrinātu starptautiskā oglekļa tirgus izveidi, sasaistot savietojamas nacionālās sistēmas un veicinot raitu pāreju no tīras attīstības mehānisma (TAM) uz jauniem sektorāliem mehānismiem, kuri balstās uz tirgus principiem.

Mūsu primārais mērķis nav mainījies — tas ir noslēgt stabilu un juridiski saistošu nolīgumu ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*) satvarā. Lai tas izdotos, vispirms jāpanāk, lai Kankunā 2010. gada beigās tiktu pieņemts konkrētu, pragmatisku lēmumu līdzsvarots kopums. Tam jābūt pēc iespējas plašākam, taču, ņemot vērā pušu vidū valdošās domstarpības, ES jābūt gatavai turpināt darbu, lai juridiski saistošu nolīgumu izdotos pieņemt Dienvidāfrikā 2011. gadā. Uz Kopenhāgenas konferenci tika liktas lielas cerības, un tas izrādījās pozitīvs faktors, jo daudzas ekonomikas lielvaras pirms Kopenhāgenas tikšanās noteica savas valsts mērķus. Tagad jāizstrādā stratēģija, kura palīdzētu saglabāt starptautisko aktivitāti, neliekot uz spēles primāro mērķi.

Tāpēc ES jāveic aktīvāka ārējā darbība, vairojot pārliecību, ka ir iespējams panākt starptautisku vienošanos, un izpētīt konkrētus pasākumus, par kuriem jāvienojas Kankunā. Tai jāpieliek visi spēki, lai panāktu atbalstu no dažādiem partneriem.

2. INTENSĪVĀKU STARPTAUTISKO KLIMATA SARUNU ROSINĀŠANA

2.1. Stāvokļa novērtējums pēc Kopenhāgenas konferences

Galvenais rezultāts 2009. gada decembrī notikušajā Kopenhāgenas konferencē par klimata pārmaiņām bija “Kopenhāgenas vienošanās”, ko pieņēma reprezentatīva 29 valstu un valdību vadītāju grupa. Vienošanās dokumentā ir nostiprināts ES mērķis nepieļaut globālu sasilšanu vairāk kā par 2 °C salīdzinājumā ar pirmsrūpniecības laikmetu². Attīstītās valstis tajā tika aicinātas līdz 2010. gada 31. janvārim izvirzīt emisiju samazinājuma mērķus un jaunattīstības valstis — paredzēt veicamos pasākumus. Turklāt dokumentā bija ieskicēts pamats šo pasākumu regulāram monitoringam, paziņošanai un pārbaudēm (*MRV*), ietvertas saistības atvēlēt ievērojamu finansējumu cīņai ar klimata pārmaiņām un saistītās institucionālās sistēmas veidošanai un sniegti norādījumi, kā risināt tādus jautājumus kā atmežošanas radīto emisiju samazināšana, tehnoloģiju izstrāde un adaptācija.

Vienošanās tālu atpaliek no ES vērienīgajām iecerēm Kopenhāgenā noslēgt spēcīgu un efektīvu juridiski saistošu nolīgumu, un tā tika vien “ņemta vērā” konferences secinājumos. Tomēr vairāk nekā 100 dokumenti, kurus līdz šim iesniegušas gan attīstītās, gan jaunattīstības valstis³ un daudzos no kuriem norādīti mērķi vai pasākumi, liecina par spēcīgu un arvien pieaugošu atbalstu attiecībā uz šo vienošanos. Tie parāda, ka vairums valstu ir nepārprotami apņēmušās tagad aktivizēt cīņu ar klimata pārmaiņām.

² Vienošanās dokumentā pat izteikts aicinājums apsvērt iespēju palielināt ilgtermiņa mērķi, arī ierobežot temperatūras kāpumu līdz 1,5 °C.

³ Pārskats par līdz šim iesniegtajiem dokumentiem atrodams šim paziņojumam pievienotajā dienestu darba dokumentā un tīmekļa vietnē <http://www.unfccc.int>.

Turklāt Kopenhāgenas konferencē izdevās sasniegt ievērojamu progresu sarunās par daudziem citiem jautājumiem, proti, tika sagatavoti lēmumu projekti un sarunu teksti⁴. Kopā ar Kopenhāgenas vienošanos tie veido pamatu turpmākajiem darba posmiem — gan sarunām, kuru gaitā vienošanās dokumenta politiskās vadlīnijas būs jāiestrādā UNFCCC sarunu tekstos, gan vairāku pasākumu īstenošanas tūlītējai uzsākšanai.

2.2. Ceļvedis turpmākajam darbam

ES jāturpina centieni panākt stingru un efektīvu starptautisku vienošanos, un tās pamatmērķis vēl aizvien ir juridiski saistošs nolīgums UNFCCC satvarā. Lai izdotos noslēgt šādu nolīgumu, ES ir jāpārskata taktiskās prioritātes. Tai jāvairo uzticība, atsaucoties uz mudinājumiem bez kavēšanās uzsākt konkrētu rīcību, kā arī jācenšas panākt konkrētus rezultātus Kankunā. Tam vajadzīga plaša pieeja un intensīvāka divpusēja sadarbība.

2.2.1. ANO process

2010. gada decembrī ir plānota konference Kankunā, un 2011. gada beigās — konference Dienvidāfrikā. Pirms Kankunas konferences tiks organizētas dažādas sagatavošanas sanāksmes, arī Meksikā un Vācijā.

Aprīļa un jūnija sanāksmēs Bonnā būtu jāizstrādā ceļvedis nākamajiem posmiem sarunās, kuras atsāks ar mērķi Kopenhāgenas vienošanās politiskās vadlīnijas iestrādāt dažādos sarunu tekstos, kuri tika sagatavoti Kopenhāgenas konferencē. Šajās sanāksmēs būtu jākonstatē “baltie plankumi” pašreizējos sarunu tekstos, piemēram, jautājums par monitoringu, ziņošanu un pārbaudi, par kuru vienošanās tekstā dotas svarīgas politiskas vadlīnijas. Tajās būtu jāaplūko arī jautājumi, kas vienošanās dokumentā nav pieminēti, piemēram, starptautiskā oglekļa tirgus attīstība, starptautiskās aviācijas un jūras transporta radīto emisiju samazināšana ar ICAO un SJO līdzdalību, lauksaimniecība un fluorogļūdeņražu lietošanas samazināšana. Pats svarīgākais Bonnas sanāksmes uzdevums ir iekļaut oficiālajā ANO sarunu procesā attīstīto valstu mērķus un jaunattīstības valstu veicamos pasākumus, kas darīti zināmi saskaņā ar vienošanos.

Tāpēc ES mērķim Kankunas konferencē jābūt visaptverošam un līdzsvarotam lēmumu kopumam, ar kuru Kopenhāgenas vienošanos integrētu ANO sarunu procesā un novērstu konstatētos trūkumus. Turklāt būtu jāpieņem arī oficiāls lēmums par attīstīto valstu mērķu saraksta izveidošanu un jaunattīstības valstu pasākumu reģistrēšanu, tostarp par to uzskaites metodēm. Visi lēmumi būtu jāapvieno zem “jumta lēmuma”, lai izveidotu vispārējo politisko sistēmu. Pats galvenais, Kankunas konferencē jāpanāk, lai vienlīdz liela vieta būtu atvēlēta gan attīstītās, gan jaunattīstības valstis interesējošiem jautājumiem.

Lai gan ES ir gatava Kankunā noslēgt stingru un juridiski saistošu nolīgumu, vēl nenovērstās būtiskās domstarpības nozīmē, ka nedrīkst noraidīt iespēju izmantot daudz pakāpeniskāku pieeju. Saskaņā ar šo scenāriju konkrēti Kankunā pieņemti lēmumi noderētu kā labs pamats pilnīga tiesiskā regulējuma izveidei Dienvidāfrikas konferencē 2011. gadā. Ir svarīgi nostiprināt panākto progresu un saglabāt starptautisko aktivitāti, nepakļaujot riskam galveno mērķi.

⁴ Dažādie lēmumu projekti un sarunu teksti ir iekļauti COP-16 un CMP-6 ziņojumā, kas pieejams tīmekļa vietnē <http://www.unfccc.int>.

2.2.2. *Sadarbība ar trešām valstīm*

Sarunas Kopenhāgenā skaidri parādīja, ka panākumi ANO ir atkarīgi no valstu gribas rīkoties. Lai nodrošinātu atbalstu ANO procesam, ir vajadzīga aktīva ES ārējās darbības programma. Tās mērķis būs panākt labāku izpratni par mūsu partneru nostāju, bažām un cerībām saistībā ar galvenajiem jautājumiem un skaidri izklāstīt, kādu ES vēlas redzēt jauno nolīgumu, proti, kādam jābūt tā mērķim, tvērumam un vides integritātei. Programmā centīsies rosināt tūlītēju rīcību, kas sasauktos ar Kopenhāgenas vienošanos, un veicināt to, lai Kankunā tiktu pieņemti saskanīgi pragmatiski lēmumi. Tai būtu jānodrošina arī vērtīgas iespējas aktivizēt divpusējas sarunas par iekšzemes politiku klimata pārmaiņu jautājumos un jādod Eiropas Savienībai iespēja piedāvāt atbalstu valsts mēroga pasākumiem. Komisija īstenoš šo ārējo darbību ciešā kopsolī ar Padomi un tās prezidējošo valsti.

Savienībai un tās dalībvalstīm jāturpina sarunas Apvienoto Nāciju Organizācijā. Uzticot Komisijai lielāku lomu, būs vieglāk nodrošināt to, ka ES pārstāv vienotu nostāju. Pamatojoties uz Kopenhāgenā gūto mācību, jāiesaistās diskusijā par to, kādā veidā var vislabāk panākt efektīvāku un lielāku ES ietekmi starptautiskajās sarunās.

Turklāt Komisija rosinās un atbalstīs Eiropas Parlamentu, lai tas varētu aktīvi sadarboties ar parlamentāriešiem no nozīmīgākajām partnervalstīm.

Ārējai darbībai jānotiek visos līmeņos, un tajos jāiesaista visas galvenās ieinteresētās aprindas. 2010. gadā ir plānotas gan divpusējas, gan daudzpusējas sanāksmes, tostarp vairāki sammiti un ministru tikšanās. Tās papildinās reģionālas un *ad hoc* sanāksmes, kuru mērķis būs nodrošināt to, ka tiek uzrunāti partneri no visiem pasaules reģioniem, arī no neaizsargātām valstīm, un ka ES padziļina savu izpratni par viņu bažām un centieniem. Gan formālā, gan neformālā gaisotnē risinot jau aizsāktus un jaunus dialogus, lai gatavotos Kankunas konferencei un tūlītējai Kopenhāgenas vienošanās īstenošanai, pusēm jāturpina identificēt galvenos sarunu jautājumus un meklēt iespējamus kompromisus. Komisija, kuru atbalstīs Eiropas Ārējās darbības dienesta ES delegācijas, aktīvi iesaistīsies visos minētajos pasākumos. Tā cieši sadarbosies ar Meksiku un Dienvidāfriku, kas būs 2010. un 2011. gada konferences prezidējošās valstis.

Tomēr ir svarīgi uzsvērt, ka visām pusēm ir jābūt gatavām pielikt pūles, lai darbs virzītos uz priekšu. Pretējā gadījumā Kopenhāgenas vienošanās, kas ir mazākais kopsaucējs, tā arī paliks vienīgā vienošanās, ko izdevies panākt.

2.2.3. *Vides integritāte*

Nolīgumā par cīņu ar klimata pārmaiņām jāparedz emisiju samazinājumi, kas vajadzīgi, lai pasaules SEG gāzu emisiju līmenis atbilstu Kopenhāgenas vienošanās mērķim nepieļaut par 2 °C lielāku temperatūras pieaugumu. Kamēr Kioto protokols nezaudē savu centrālo vietu ANO procesā, ir jānovērš tā galvenie trūkumi, kas saistīti ar tā tvērumu un konstatētajām nepilnībām.

- **Īstenojot tikai Kioto protokolu tā pašreizējā veidolā, neizdosies sasniegt mērķi nepieļaut par 2 °C lielāku temperatūras kāpumu.** Šobrīd Kioto protokols attiecas tikai uz 30 % emisiju. Mērķi izdosies sasniegt tikai tad, ja procesu atbalstīs ASV un tās jaunattīstības valstis, kas ir lielākie emisiju radītāji (ieskaitot Brazīliju, Ķīnu, Indiju, Dienvidkoreju, Meksiku un Dienvidāfriku, kas ir pasaules 15 lielāko emitētājvalstu vidū). Kioto protokola satvarā ES uzņēms lielu atbildību, un patlaban ES ir uz pareizā ceļa, lai

izpildītu savas 2008.–2012. gada saistības. Pārējām valstīm jāseko šim piemēram. Protams, jaunattīstības valstu centieni atšķirsies atkarībā no to atbildības pakāpes un spējām, un tiem varētu būt nepieciešams atbalsts.

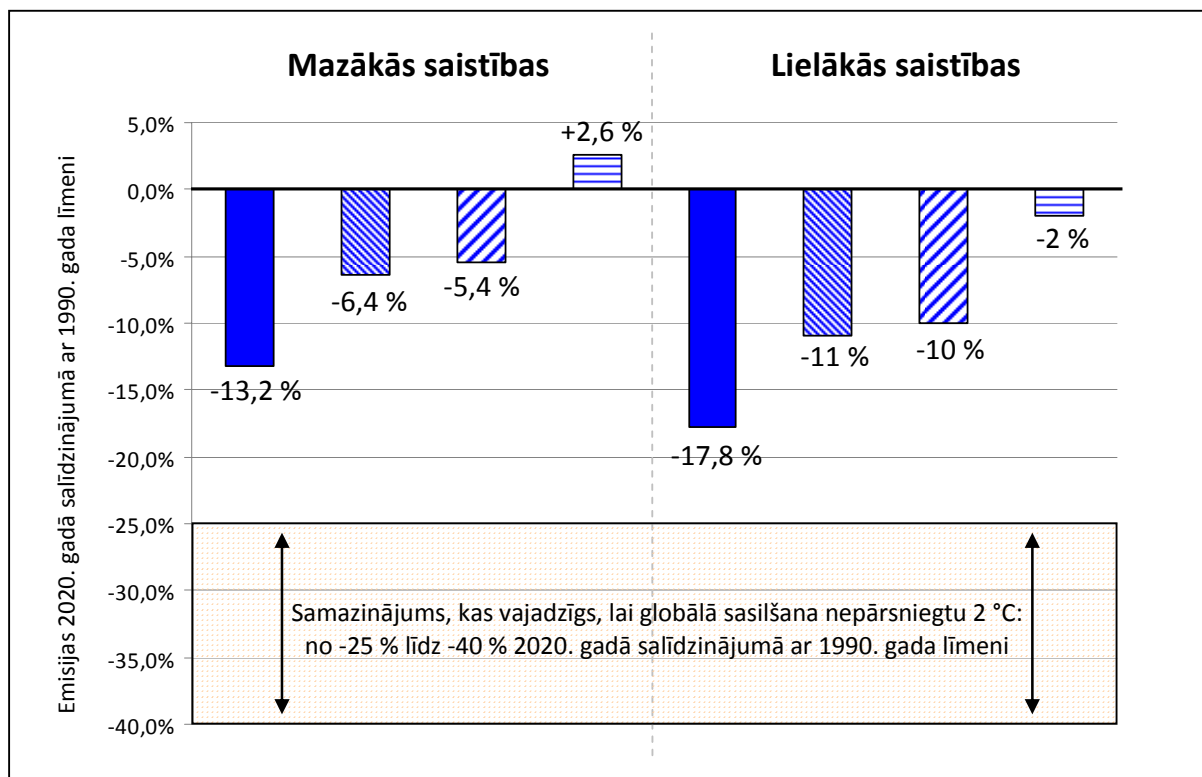
- **Turklāt pašreizējā Kioto protokola struktūrā ir būtiski trūkumi, kuri var negatīvi ietekmēt nolīguma integritāti vides aspektā.** Patlaban attīstītās valstis ir apņēmušas līdz 2020. gadam panākt emisiju samazinājumu, kura skaitliskās vērtības sniedzas no aptuveni 13,2 % (mazākās saistības) līdz aptuveni 17,8 % (lielākās saistības), salīdzinot ar 1990. gada līmeni. Taču arī šādas saistības ir nepietiekamas, lai sasniegtu mērķi nepieļaut par 2 °C lielāku temperatūras kāpumu, — tam būtu vajadzīgs attīstīto valstu emisiju samazinājums 25–40 % robežās. Taču divi nākamie trūkumi varētu vēl vairāk pasliktināt faktiskos rezultātus.
 - **Emisiju budžetu pārpalikumu (Kioto protokolā paredzēto “noteiktā daudzuma vienību” jeb AAU) pārvešana no Kioto protokola 2008.–2012. gada saistību perioda uz turpmākajiem saistību periodiem.** Sakarā ar emisiju samazinājumu, kura galvenais iemesls bija rūpniecības restrukturizācija 1990. gadu sākumā, 1990. gada rādītāju izmantošana par atskaites punktu nozīmē, ka 2008.–2012. gada saistību periodā paliks neizmantotas SEG emisiju vienības vairāk nekā 10 miljardu tonnu apmērā, visvairāk Krievijā un Ukrainā. Vienkārši turpinot Kioto protokola īstenošanu, šo pārpalikumu būtu jāpārnes uz nākamajiem periodiem, un tas negatīvi atsauktos uz emisiju faktisko samazinājumu. Ja šīs vienības tiktu pilnībā pārnestas uz otro saistību periodu, attīstīto valstu mērķis panākt samazinājumu par aptuveni 6,8 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni saruktu, t. i., mazākās saistības pazeminātos no 13,2 % līdz 6,4 %, bet lielākās saistības — no 17,8 % līdz 11 %.
 - **Noteikumi par to, kā uzskaitāmas attīstīto valstu emisijas no zemes izmantojuma, izmaiņām zemes izmantojumā un mežsaimniecības (LULUCF).** **Kaut ES nav grūti izpildīt šīs prasības,** ārpussavienības valstīm, kurās mežsaimniecība ieņem nozīmīgu vietu, šī ir īpaši sasāpējusi problēma, kas ir aktuāla no vides viedokļa. Ja arī turpmāk tiks piemēroti šobrīd spēkā esošie Kioto protokola noteikumi, pašreizējās emisiju samazinājuma saistības faktiski vājināsies un radīsies situācija, kurā varēs uzrādīt emisiju samazinājumu, neveicot papildu pasākumus, tātad netiks dots arī nekāds ieguvums videi. Sliktākajā gadījumā tiks piemēroti vissliktākie LULUCF uzskaites noteikumi, un tas nozīmē, ka attīstīto valstu faktiskās saistības saruks vēl par 9 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Tātad, izpildot mazākās saistības, attīstīto valstu emisijas faktiski varētu pat palielināties par 2,6 % virs 1990. gada līmeņa, bet, izpildot lielākās saistības, panāktais samazinājums būtu vien 2 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni.

Nesen pieņemtajā rezolūcijā par rīcību pēc Kopenhāģenas konferences Eiropas Parlaments skaidri norādīja uz šiem trūkumiem un nepieciešamību tos novērst, lai nezaudētu vides integritāti⁵.

Komisija izvērtēs alternatīvu juridisko risinājumu priekšrocības un trūkumus, tostarp Kioto protokola otro saistību periodu.

⁵ Pieņemta trešdien, 10. februārī, pieejama tīmekļa vietnē <http://www.europarl.europa.eu>.

**Kioto protokola trūkumu
(AAU pārpalikuma un LULUCF uzskaites noteikumu)
ietekme uz attīstīto valstu emisiju samazinājuma saistībām 2020. gadam**

- Summārie dati par attīstīto valstu iesniegtajiem samazinājuma mērķiem
- Atlikušais emisiju samazinājums, ja visu AAU pārpalikumu bez ierobežojumiem varētu pārnest uz nākamo periodu
- Atlikušais emisiju samazinājums, ja netiktu mainīti arī Kioto protokola LULUCF uzskaites noteikumi
- Atlikušais emisiju samazinājums, ja LULUCF uzskaites noteikumi turklāt tiktu aizstāti ar "neierobežotu bruto-neto uzskaiti" (t. i., katras valsts kopējais LULUCF radīto SEG emisiju neto apjoms attiecīgajā gadā tiktu ņemts vērā tās SEG bilancē)

3. TŪLĪTĒJA RĪCĪBA

3.1. “Eiropa 2020” — pāreja uz zemu oglekļa emisiju un klimatnoturīgu ekonomiku

Pārliecinošākā priekšzīme, ko ES var parādīt, ir konkrēta un mērķtiecīga rīcība, kļūstot par klimata politikas ziņā vadošo reģionu pasaulē. Tas ir pašas ES interesēs. Eiropas 2020. gada stratēģijā ilgtspējīga izaugsme, veicinot resursu izmantošanas ziņā efektīvāku, zaļāku un konkurētspējīgāku ekonomiku, ir minēta kā viena no prioritātēm, kas ieņem centrālo vietu resursu izmantošanas ziņā efektīvas Eiropas nākotnes redzējumā un palīdz radīt jaunas zaļās darbavietas un paaugstināt energoefektivitāti un energoapgādes drošību.

Komisija izstrādās stratēģiju ES pārejai uz zemu oglekļa emisiju ekonomiku līdz 2050. gadam, lai sasniegtu ES iecerēto mērķi samazināt emisijas par 80–95 %, kas būtu daļa no attīstīto valstu devuma, lai līdz 2050. gadam samazinātu globālās emisijas par vismaz 50 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni⁶. ES ir apņēmusies līdz 2020. gadam panākt emisiju samazinājumu par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni un palielināt šo mērķi līdz 30 %, ja tiek izpildīti zināmi nosacījumi. Tāpēc, gatavojoties Eiropadomes jūnija sanāksmei, Komisija veiks analīzi par praktiskām rīcībpolitikām, kas jāīsteno, lai panāktu emisiju samazinājumu par 30 %. Pēc tam Komisija sagatavos analīzi par atskaites punktiem stratēģijā laikposmam līdz 2050. gadam, kurā iekļaus vajadzīgos saistību scenārijus līdz 2030. gadam un atspoguļos nepieciešamo ieguldījumu no galvenajām piesārņojošajām nozarēm, tostarp enerģijas ražošanas un patēriņa un transporta nozares, un izstrādās šīm nozarēm piemērotas stratēģijas, kas būs saskaņā ar “Eiropa 2020” stratēģiju. Mūsu centienos panākt zema oglekļa satura ekonomiku mērķis ir rast racionālus risinājumus, kas ne vien ierobežos klimata pārmaiņas, bet arī paaugstinās energoapgādes drošību un veidos darbavietas.

Šajā darbā būs mērķtiecīgi jāpievēršas rīcībpolitikai, lai paātrinātu inovāciju un jaunu tehnoloģiju un infrastruktūru agrīnu izstrādi, gādājot par Eiropas uzņēmumu konkurētspēju galvenajās nākotnes nozarēs (ieskaitot energoefektivitāti, “zaļos automobiļus”, viedos tīklus, oglekļa dioksīda uztveršanu un uzglabāšanu (CCS), atjaunojamos energoresursus). Lieti noderēs pieejas, kuras nodrošina stipru un izturētspējīgu ekosistēmu saglabāšanu un veicināšanu.

Ņemot vērā Kopenhāgenas konferences rezultātus un ievērojot ETS direktīvā noteikto termiņu, Komisija nāks klajā arī ar analīzi par energoietilpīgo nozaru stāvokli CO₂ emisiju pārvirzes gadījumā.

⁶ Eiropadomes 2009. gada 29. un 30. oktobra sanāksmē tika secināts: “Eiropadome aicina visas puses atbalstīt 2 °C mērķi un vienoties, ka līdz 2050. gadam salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni jāpanāk pasaules mēroga emisiju samazinājums par vismaz 50 % un attīstīto valstu kopējo emisiju samazinājums par vismaz 80–95 % — kā daļa no šādiem pasaules mēroga emisiju samazinājumiem; šādi mērķi būtu gan centienu vadmotīvs, gan atskaites punkts, lai izvirzītu vidēja termiņa mērķus, ko regulāri pārskatītu saskaņā ar zinātnes atzinumiem. Tā atbalsta ES mērķi līdz 2050. gadam emisijas samazināt par 80–95 %, salīdzinot ar 1990. gada līmeni, saistībā ar samazinājumiem, kas saskaņā ar Klimata pārmaiņu starpvaldību padomi (IPCC) jāveic attīstītajām valstīm kā grupai.”

3.2. Kopenhāģenas vienošanās īstenošana

3.2.1. Mērķis ierobežot temperatūras kāpumu līdz 2 °C — uzdevumi un darbības

Kopenhāģenas konferences iznākums un plašais atbalsts attiecībā uz Kopenhāģenas vienošanos liecina par to, ka vairumam valstu ir politiskā griba rīkoties bez kavēšanās. Visnozīmīgākais Kopenhāģenas konferences sasniegums ir tas, ka līdz 2010. gada janvāra beigām attīstītās un jaunattīstības valstis, kuru emisijas veido vairāk nekā 80 % SEG emisiju pasaulē, darīja zinājumus savus SEG emisiju samazināšanas mērķus un pasākumus⁷.

Lai gan tas apliecina patiesu vēlmi rīkoties, ir grūti novērtēt līdz šim izvirzīto mērķu un ierosināto pasākumu vispārējo vērienu. Optimistiski vērtējot visu tautsaimniecību aptverošos mērķus un klimata pārmaiņu seku mazināšanas pasākumus, var šķist, ka vēl joprojām ir reāli nepieļaut par 2 °C lielāku temperatūras kāpumu pasaulē, taču pesimistiskākie vērtējumi rāda, ka šī iespēja strauji zūd.

Pat ja iepriekš aprakstītie trūkumi tiktu novērsti, attīstīto valstu ierosinātie mērķi, pat lielākās saistības, kas izteiktas ar zināmiem nosacījumiem, nav ne tuvu 25–40 % samazinājumam, kas saskaņā ar Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes novērtējumu ir jāpanāk līdz 2020. gadam, lai ierobežotu temperatūras kāpumu līdz 2 °C. Turklāt līdz šim tikai ES ir pieņēmusi nepieciešamos tiesību aktus, lai garantētu 2020. gada samazinājuma mērķa sasniegšanu. Citās attīstītajās valstīs tiesību akti vēl ir apspriešanas stadijā.

Fakts, ka jaunattīstības valstis ir nākušas klajā ar pasākumu priekšlikumiem, ir vēl nebijis solis uz priekšu. Tomēr vēl joprojām ir daudz neskaidrību par faktiski veicamo darbu, tā grafiku un to, kā tas varētu sasaukties ar atskaites punktu, kas kopš 1990. gada kalpo emisiju samazinājumu salīdzināšanai.

Tagad, kad ir iesniegtas daudzas dažādas saistības sasniedzamo mērķu un veicamo pasākumu izteiksmē, sarunās jāpievēršas šo saistību precizēšanai, diskusijām par to vispārējo vērienu un par to, kā turpmāk varētu stiprināt šos centienus. Tai jābūt ANO procesa galvenajai prioritātei.

3.2.2. Stingras un pārredzamas emisiju un darbības rādītāju uzskaites sistēmas izveide

Vienas no sarežģītākajām sarunām Kopenhāģenā bija sarunas par monitoringu, ziņošanu un pārbaudi (*MRV*). Pārredzamība ir galvenais faktors, lai nodrošinātu savstarpēju uzticību un apliecinātu mērķu un pasākumu efektivitāti un piemērotību. Konvencijā par klimata pārmaiņām un tās Kioto protokolā ir noteiktas *MRV* pamatprasības valstu ziņojumu un emisiju pārskatu veidā. Kopenhāģenas vienošanās paredz nostiprināt šo sistēmu. Tai jābūt vienai no darba prioritātēm, lai Kopenhāģenas vienošanās dokumentā panāktu kompromisu integrētu ANO procesā.

Taču pārredzamība nedrīkst aprobežoties tikai ar ziņošanu par emisijām. Galu galā svarīgi ir valstu rezultāti mērķu sasniegšanā un pasākumu īstenošanā. Kā minēts jau iepriekš, emisiju uzskaites noteikumi lielā mērā ietekmē darbības faktisko mērogu. Ir vajadzīgi stingri, pārredzami un prognozējami uzskaites noteikumi, kuri ļauj pareizi novērtēt valstu darbības rādītājus.

⁷ Pārskats par līdz šim paziņotajiem mērķiem un pasākumiem atrodams šim paziņojumam pievienotajā dienestu darba dokumentā.

Pagaidām Komisija ierosina pievērsties reģionālām darbības spējas uzlabošanas programmām ieinteresētajās jaunattīstības valstīs, lai tās pilnveidotu savas monitoringa, ziņošanas un pārbaudes spējas, tostarp attiecībā uz emisiju pārskatu sagatavošanu.

3.2.3. *Tūlītējā finansējuma koordinēta mobilizēšana*

Kopenhāgenas vienošanās paredz 2010.–2012. gadā sniegt jaunattīstības valstīm tūlītēju atbalstu nepilnu USD 30 miljardu apmērā, to vienmērīgi sadalot klimata pārmaiņu seku mazināšanas un adaptācijas vajadzībām. Eiropadome decembra sanāksmē noteica, ka 2010.–2012. gadā ES un tās dalībvalstu ieguldījums būs EUR 2,4 miljardi gadā. Ir būtiski bez kavēšanās īstenot šīs ES saistības, lai vairotu ES uzticamību un reaģētu uz steidzamo vajadzību uzlabot daudzu jaunattīstības valstu spējas izstrādāt un īstenot efektīvu klimata politiku adaptācijas, klimata pārmaiņu seku mazināšanas un tehnoloģiskās sadarbības jomā.

ES jāsadarbojas ar citiem finansējuma piešķirējiem un tā saņēmējiem, lai nodrošinātu, ka Kopenhāgenā solītais tūlītējais finansējums tiek apgūts koordinēti.

Tūlītēju finansējumu varētu atvēlēt, piemēram, darbības spējas uzlabošanai, lai adaptāciju klimata pārmaiņām integrētu attīstības un nabadzības mazināšanas stratēģijās, kā arī izmēģinājuma pasākumiem un steidzamiem adaptācijas pasākumiem, kas norādīti nacionālajos rīcības plānos; darbības spējas uzlabošanai seku mazināšanas jomā, t. i., zema emisiju līmeņa attīstības stratēģijām, valsts apstākļiem piemērotiem klimata pārmaiņu seku mazināšanas pasākumiem un emisiju monitoringam, paziņošanai un pārbaudei; darbības spējas uzlabošanai un izmēģinājuma projektiem, kas saistīti ar sektorāliem oglekļa tirgus mehānismiem; gatavībai un izmēģinājuma projektiem, lai samazinātu atmežošanas radītās emisijas jaunattīstības valstīs, un darbības spēja uzlabošanai un izmēģinājuma projektiem, kas paredzēti sadarbībai tehnoloģiju izstrādē. Tūlītējam finansējumam jābūt piemērotam dažādiem pasaules reģioniem, lai efektīvi uzlabotu klimata politikas veidošanas spēju, reaģētu uz jaunattīstības valstu vajadzībām un konkrētiem priekšlikumiem, un panāktu rezultātus vides jomā tieši tur, kur tie ir visvairāk vajadzīgi⁸.

Lai varētu darboties efektīvi un nevilcinoties uzsākt vērienīgu rīcību, tūlītēja finansējuma piešķiršanā jāpamatojas uz jau uzsāktām iniciatīvām un jārespektē tās. Ievērojama daļa ES tūlītējā finansējuma tiks piešķirta, izmantojot jau uzsāktas iniciatīvas⁹, divpusējus kanālus, galvenokārt dalībvalstu attīstības sadarbības programmas, vai starptautisku organizāciju starpniecību. ES iniciatīvas var pamatoties uz jau esošām iniciatīvām vai koncentrēties uz jaunām vajadzībām, piemēram, *MRV* un zemu emisiju attīstības stratēģijām. Komisija un atsevišķas dalībvalstis atkarībā no finansēšanas prioritātēm un attiecīgo partnervalstu prioritātēm varētu uzņemties vadošo lomu konkrētās valstīs vai reģionos un saistībā ar konkrētām tēmām.

ES būs saskanīgi un efektīvi jārikojas un jāziņo par pasākumiem, lai izvairītos no divkārša darba un palielinātu sinerģijas efektu. Izšķiroša nozīme būs ES centienu koordinācijai. Komisija ir gatava uzņemties ES tūlītējā finansējuma saistību izpildes veicināšanu un koordinēšanu un ierosina:

⁸ Saskaņā ar Kopenhāgenas vienošanos finansējumu adaptācijas vajadzībām vispirms atvēlēs visneaizsargātākajām jaunattīstības valstīm, t. i., vismazāk attīstītām valstīm, mazo salu jaunattīstības valstīm un Āfrikas valstīm.

⁹ Arī Pasaules klimata pārmaiņu alianses (*GCCA*) palīdzību.

- (1) sadarboties ar *ECOFIN* padomi, kuru atbalsta attiecīgie Padomes sastāvi, lai koordinētu un uzraudzītu ar tūlītējo finansējumu saistītos ES pasākumus;
- (2) izstrādāt kopīgu ES reģionālās darbības spējas uzlabošanas programmu (piemēram, zemu emisiju attīstības stratēģijām un adaptācijas stratēģijām), lai apkopotu un virzītu ES finansējumu, papildinot pastāvošās ES finansējuma programmas. Tajā varētu tieši iesaistīt valstis, kuras ir ieinteresētas darbības spējas uzlabošanā, piemēram, ar sadraudzības projektu palīdzību;
- (3) nodrošināt pārredzamību, sniedzot divu gadu progresa ziņojumu par ES tūlītējā finansējuma saistību īstenošanu, turklāt pirmo ziņojumu sagatavojot līdz *UNFCCC* sesijai Bonnā 2010. gada jūnijā.

3.2.4. Ilgtermiņa finansējuma nodrošināšana

Parakstot Kopenhāģenas vienošanos, ES un citas attīstītās valstis apņēmas līdz 2020. gadam kopīgi mobilizēt USD 100 miljardus (EUR 73 miljardus) gadā klimata pārmaiņu seku mazināšanas un adaptācijas pasākumiem jaunattīstības valstīs. Šim finansējumam varētu būt dažādi avoti:

- pareizi izveidots starptautiskais oglekļa tirgus, kas radīs aizvien pieaugošu finanšu plūsmu uz jaunattīstības valstīm un līdz 2020. gadam varētu nodrošināt pat EUR 38 miljardus gadā. ES ETS jau tagad nodrošina ievērojamas finanšu plūsmas uz jaunattīstības valstīm, sniedzot atbalstu TAM, un ES tiesību aktos ir paredzētas papildu finanšu plūsmas no 2013. gada. Turklāt dalībvalstis ir apņēmušās no 2013. gada šim nolūkam izmantot daļu no ieņēmumiem, kas gūti izsolēs saskaņā ar ES ETS;
- starptautiskā aviācija un jūras transports, izmantojot galvenokārt globālus instrumentus¹⁰, kuri var kalpot kā nozīmīgs novatoriska finansējuma avots, papildinot ES ETS spēkā esošās saistības atvēlēt visu aviācijas emisiju izsoļu ienākumus ar klimata pārmaiņām saistītiem pasākumiem;
- starptautisks publiskā sektora finansējums EUR 22–50 miljardi gadā (līdz 2020. gadam). ES tajā jādod taisnīgs ieguldījums. Attiecībā uz laikposmu pēc 2012. gada paliks spēkā vienots, kopīgs ES piedāvājums¹¹.

Plānotajai ANO Augsta līmeņa finanšu darba grupai un Augsta līmeņa padomdevējai grupai klimata pārmaiņu finansēšanas jautājumos būtu jāizpēta, kā šos avotus var efektīvi izmantot turpmāku pasākumu finansēšanai klimata pārmaiņu jomā, publiskā sektora finansējumu novirzot uz jomām, kurās nepietiek ar privātā sektora līdzekļiem vien, vai izmantojot privāto investīciju palielināšanai. Arī Kopenhāģenas Zaļajam klimata fondam ir vajadzīgas skaidri noteiktas pilnvaras, lai palielinātu jau uzsākto iniciatīvu vērtību.

Lai nodrošinātu efektīvu uzraudzību, turpmākās starptautiskās finansēšanas sistēmas pārvaldībai jābūt pārredzamai, un tajā būtu jāievēro pieņemtie atbalsta efektivitātes principi. Ir vajadzīga pilnībā pārredzama ziņošanas sistēma, kurā izmantotu plašu statistikas datu klāstu, pamatojoties uz ESAO Attīstības palīdzības komitejas sistēmu. Tas nodrošinās to, ka klimata

¹⁰ *ECOFIN* padome, 2009. gada 9. jūnijs, un COM(2009) 475/3.

¹¹ Sk. COM(2009) 475/3.

politika tiek veidota, sasaucoties ar nabadzības mazināšanas centieniem un pasākumiem tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanai.

Ilgtermiņa finansējuma starptautiskais aspekts ir tikai daļa no kopainas. Veidojot kontaktus ar jaunattīstības valstīm, jo īpaši ekonomiski attīstītākajām no tām, jābūt pārliecībai par to, ka arī tās dos savu artavu kopējā darbā, tostarp iesaistīsies nozīmīgos klimata pārmaiņu seku mazināšanas pasākumos un garantēs šo pasākumu īstenošanas pārredzamību.

3.3. Starptautiskā oglekļa tirgus izveides sekmēšana

Labi funkcionējošs oglekļa tirgus ir svarīgs faktors, kas veicinātu investīcijas zemu oglekļa emisiju attīstībā un palīdzētu rentabli sasniegt klimata pārmaiņu seku mazināšanas pasākumu globālos mērķus. Tas var radīt arī ievērojamas finanšu plūsmas uz jaunattīstības valstīm. Starptautisks oglekļa tirgus būtu jāveido, sasaistot savietojamas valstu emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēmas. Mērķis ir līdz 2015. gadam izveidot ESAO valstis aptverošu tirgu un līdz 2020. gadam to pat paplašināt, tādējādi šim uzdevumam jābūt daļai no sadarbības ar ASV, Japānu un Austrāliju, ņemot vērā šo valstu līdzšinējo progresu.

ES ir ierosinājusi oglekļa tirgū izveidot jaunus sektorālus mehānismus, kas darbotos pārejas posmā, kamēr tiek veidotas (daudznozaru) emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēmas, jo īpaši progresīvākajās jaunattīstības valstīs. Šie mehānismi var raidīt pilnvērtīgāku cenu signālu un nodrošināt kredītus lielākā apjomā. Turklāt tie var pavērt iespējas nodrošināt jaunattīstības valstu ieguldījumu klimata pārmaiņu seku mazināšanā, kreditējot attiecībā pret emisiju robežvērtībām, kas noteiktas ievērojami zemākas par prognozēto emisiju apjomu, lai nodrošinātu neto ieguvumu klimata pārmaiņu seku mazināšanā.

Turklāt tīras attīstības mehānisms (TAM) turpinās darboties arī pēc 2012. gada, taču ir vajadzīga tā reforma, lai uzlabotu vides integritāti, lietderīgumu, efektivitāti un pārvaldību. Laika gaitā tam arvien vairāk jāorientējas uz vismazāk attīstīto valstu vajadzībām. Lai uz projektiem balstītu mehānismu vietā tiktu raiti ieviesti sektorāli mehānismi, ES jāatrod kopīga valoda ar ASV un citām valstīm, ieviešot emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēmas un koordinēti veicinot kredītu pieprasījumu iesniegšanu.

Nozīmīgs Kankunas konferences mērķis ir nostiprināt uzlabotus un jaunus oglekļa tirgus mehānismus, kas kalpotu kā līdzeklis, lai sasniegtu vērienīgos klimata pārmaiņu seku mazināšanas mērķus un radītu finanšu plūsmas uz jaunattīstības valstīm. Turklāt tiem būtu jānodrošina pamats jaunu sektorālu mehānismu radīšanai. Tomēr pēdējos gados sarunas par mehānismiem, kuri balstītos uz tirgus principu, ir saskārušās ar bargu kritiku no vairāku jaunattīstības valstu puses, radot jautājumu, vai tos būs iespējams izveidot *UNFCCC* aizgādībā.

Tāpēc ES būtu jāizmanto pašreizējie ES ETS tiesību aktu¹² noteikumi, lai stimulētu sektorālu oglekļa tirgus mehānismu izstrādi un veicinātu TAM reformu. Šajā nolūkā Komisija:

- (1) sadarbosies ar ieinteresētajām attīstītajām un jaunattīstības valstīm, lai izstrādātu sektorālus mehānismus, kuru radītos kredītus varētu izmantot ES ETS jaunajā oglekļa tirgū, kas aptvertu visas ESAO valstis, saskaņā ar ES Lēmumu par kopīgiem centieniem, kurā noteiktas dalībvalstu emisiju samazinājuma saistības, un

¹² ES ETS Direktīvas 2009/29/EK 11.a panta 5. punkts un 11.a panta 9. punkts un Lēmuma Nr. 406/2009/EK 5. panta 2. punkts.

- (2) atkarībā no panākumiem sektorālu mehānismu izveidē, izstrādās un ierosinās stingrus pasākumus, lai uzlabotu kvalitātes prasības attiecībā uz kredītiem, kuri radīti, izmantojot uz projektiem balstītus mehānismus.

4. NOBEIGUMS

Šajā paziņojumā apkopotas atziņas, kas gūtas Kopenhāgenas konferencē, kura gan tālu atpalika no sākotnējām iecerēm, tomēr parādīja, ka pastāv ievērojama un plaša apņēmība aktivizēt cīņu ar klimata pārmaiņām. Paziņojumā ieskicēti arī turpmākie pasākumi, kas veicami gan īsā, gan vidējā termiņā, un stingri pausta Komisijas apņemšanās turpināt pūliņus, lai visā pasaulē tiktu uzsākta rīcība, kas ir adekvāta mūs apdraudošās globālās problēmas nopietnībai.